

3 VRAGEN VRUCHTBAARHEID

Kunnen mannen in 2050 vrouwen echt niet meer natuurlijk bevruchten?

Volgens Groen-voorzitter Jeremie Vaneekhout doen hormoonverstoorders de spermakwaliteit zo fel dalen dat er actie ondernomen moet worden. Dat moet voorkomen dat de gemiddelde man straks geen kind meer kan verwekken.

Maxie Eckert

Donderdag 12 januari 2023 om 3.25 uur

Rhonald Blommestijn

'De spermakwaliteit daalt gevaarlijk snel door onder andere hormoonverstoorders. Tegen 2050 dreigt einde voor natuurlijke bevruchting.' Die alarmerende tweet verstuurde Jeremie Vaneeckhout, Vlaams Parlementslid en Groen-voorzitter, dinsdag, nadat hij in de commissie Welzijn vragen over sperma en hormoonverstoorders had

gesteld aan Vlaams minister van Welzijn Hilde Crevits (CD&V). ‘Stel u voor dat in 2050 alle bevruchtingen kunstmatig moeten gebeuren’, aldus Vaneeckhout.

Het is een intrigerend en angstaanjagend beeld, dat wel, maar wetenschappelijke zekerheid voor dat doemscenario is er niet. Over veel vragen rond de spermakwaliteit woedt een vurig debat.

1 Gaat de kwaliteit van het sperma almaar verder achteruit?

De aanleiding van de parlementaire vraag was een [recente studie](#) over hoe de spermakwaliteit zich de voorbije decennia heeft ontwikkeld. Volgens de paper, waarvoor data uit meer dan 230 onderzoeken bij elkaar werden gelegd, daalt de concentratie zaadcellen in het sperma van mannen sinds de jaren 70. De meest verontrustende conclusie: de zaadcelconcentratie krimpt almaar sneller. Sinds het jaar 2000 neemt de concentratie elk jaar met 2,64 procent af. Trek je die lijn door, zakt de concentratie in 2050 onder 15 miljoen zaadcellen per milliliter sperma – onder die grens wordt gesproken van ‘subfertiliteit’ of verminderde vruchtbaarheid. De ‘gemiddelde man’ zou dus binnen dertig jaar met vruchtbaarheidsproblemen kampen.

‘Warmte aan de teelballen is slecht voor de spermakwaliteit. Zo is de zetelverwarming in auto’s en uren stilzitten niet gezond voor teelballen’ Professor endocrinologie (UGent)

Terwijl experts het erover eens zijn dat de spermakwaliteit een belangrijke kwestie is, is lang niet iedereen overtuigd van die studie. In het debat staan [twee groepen](#) lijnrecht tegenover elkaar: de ene groep experts twijfelt er niet aan dat de spermakwaliteit daalt. Onder hen de professoren endocrinologie Guy T’Sjoen (UZ Gent) en Leen Antonio (UZ Leuven), allebei gespecialiseerd in mannelijke fertiliteit. ‘De meerderheid van de studies wijst in dezelfde richting: het gaat slechter met het mannelijke zaad dan vroeger’, klinkt het unisono. Maar T’Sjoen en Antonio zijn niet geneigd om ‘de lijn door te trekken’ en een voorspelling voor 2050 te wagen.

- [Zaadcellen bewegen zich voort zoals wielrenners](#)

Internationaal zijn er experts die helemaal in twijfel trekken of je wel iets kunt zeggen over hoe de spermakwaliteit de voorbije decennia is veranderd. Want microscopen waarmee vandaag zaadcellen worden geteld, zijn niet helemaal vergelijkbaar met wat er in 1980 in het labo voorhanden was. Bovendien, klonk het vorig jaar in het vakblad [Nature Reviews Urology](#), zijn er grote geografische verschillen in de spermakwaliteit, zelfs binnen landen. Hoe zinvol is het dan om data van spermastalen die de voorbije halve eeuw in diverse regio’s zijn verzameld, samen te leggen?

Terechte kanttekeningen, zegt professor Antonio. ‘Maar er is geen andere - manier om te bestuderen hoe de spermacentratie zich heeft ontwikkeld.’

2 **Neemt de vruchtbaarheid van mannen al af?**

Nog zo’n moeilijke. Want krijgen koppels almaar minder kinderen omdat ze hun kinderwens uitstellen (en vrouwen op latere leeftijd minder vruchtbaar zijn) en/of omdat de vruchtbaarheid over het algemeen is aangetast? ‘Een belangrijke vraag die tot dusver onopgelost blijft’, stelt een artikel over de menselijke vruchtbaarheid in het vakblad [Human Reproduction](#).

Maar er zijn in onze moderne wereld wel degelijk belangrijke factoren aanwezig waarvan we weten dat ze de mannelijke vruchtbaarheid schaden. Zo kunnen overgewicht en obesitas – wereldwijd een groeiend probleem – de spermakwaliteit verlagen en mannen minder vruchtbaar maken. ‘Net als roken en alcoholgebruik’, zegt professor T’Sjoen. ‘Ook warmte aan de teelballen is slecht voor de spermakwaliteit. De zetelverwarming in auto’s en uren stilzitten is niet gezond voor teelballen. Bij mannen die dicht bij de grens van verminderde vruchtbaarheid zitten, kan de leefstijl het verschil maken of ze erop of eronder zitten.’

3 **Hoe groot is het gevaar van hormoonverstoorders?**

Hormoonverstoorders zijn vaak verwerkt in plastic, als weekmakers van de kunststoffen. Van de bisfenolen en ftalaten [is aangetoond](#) dat ze de beweeglijkheid van zaadcellen en hun concentratie in sperma verlagen. ‘Maar we hebben geen idee hoe groot de invloed van hormoonverstoorders is in vergelijking met factoren zoals roken en overgewicht, die ook de vruchtbaarheid van mannen kunnen verlagen’, zegt Antonio.

Een aantal hormoonverstoorders is overigens al aan banden gelegd. Bisfenol A, bijvoorbeeld, mag sinds 2011 niet meer verwerkt worden in babyflesjes uit kunststof. Uit [metingen bij Vlaamse jongeren](#) blijkt ook dat de concentratie bisfenolen en ftalaten in het lichaam al is gedaald.

T’Sjoen adviseert om voor alle zekerheid hormoonverstoorders zo veel mogelijk te vermijden. Bijvoorbeeld door voeding niet in plastic bakjes in de microgolf op te warmen. ‘Daarbij kunnen de weekmakers uit de kunststof vrijkomen. Ook veel luchtverfrissers bevatten hormoonversturende stoffen, net als pesticiden. Was dus groenten en fruit en verlucht de woning vaak.’

Moeten al die stoffen dan niet worden verboden? ‘We moeten er in elk geval aandacht voor hebben’, zegt Antonio. ‘Het is zeer moeilijk om per stof aan te tonen hoe sterk ze de hormoonhuishouding verstoort. En als de ene stof verboden wordt, komt er wel een nieuwe in de plaats. Je ziet ook pas

decennia later of stoffen waar kinderen aan zijn blootgesteld, de vruchtbaarheid verlagen.'

LEES OOK

•

04/06/2022

'Als ik geen kind kan verwekken, wat voor man ben ik dan?'